

EUWA ЄВРОПА НАДИХАЄ

ПІДТРИМКА ЄВРОСОЮЗОМ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Допомога ЄС: подарунок чи випробування?

У громадському транспорті, черзі в магазині чи просто на вулиці по-всякчас доводиться чути запитання з нотками докору: «Ну й де ця ваша євроінтеграція?», «Де зарплати у дві-три тисячі євро?», «Чому ми й досі не живемо так, як люди в Європі?». Експерти, які спеціалізуються на темі євроінтеграції, кажуть, що багато українців не розуміють, навіщо вона нам, і вважають, що її можна «намазати на хліб».

ЄС підтримує створення Антикорупційного суду. Здійснено переваження Верховного Суду: 120 нових суддів обрано відкритим конкурсом, оновлено 96% складу суду, 25% нових суддів обрано поза межами судової системи.

Вислів «допомога Євросоюзу» діє на українців магічно. Усі вважають, що це мільйони чи навіть мільярди євро, які Брюссель дає Києву, як то кажуть, заради гарних очей. А якщо до терміну «допомога Євросоюзу» додати слово «вимоги», то ця «магія», на думку небайдужих громадян, мусить миттєво діяти на чиновників і політиків, які й гальмують отримання цієї допомоги. Проте на практиці все трішки інакше, якщо не сказати – зовсім.

Проте найбільшим викликом залишається не так сам факт надання Євросоюзом фінансової допомоги, як здатність України її використати. За оцінками експертів міністра Литовської Республіки Андрюса Кубілюса, Київ не використав від 6 до 8 млрд євро. Тобто ці гроші Брюссель уже передбачив. Водночас ЄС декларує наміри про надання 200 млн євро допомоги щорічно. Така ситуація обумовлена обмеженістю фінансової допомоги, джерелом формування якої є платники податків країн ЄС. Тобто з урахуванням масштабів зовнішніх (анексія Криму, війна на Сході) і внутрішніх факторів (підтримка ВПО та східних регіонів) попит України у залученні допомоги з боку не лише ЄС, а й інших країн-донорів, значно перевищує пропозицію. Отже, питанням номер один є ефективність і прозорість використання фінансової допомоги. Україні є над чим працювати, і ми знаємо свої слабкі місця. Проте сума фінансової допомоги Євросоюзу Україні на 13 млрд євро – красномовна відповідь усім скептикам і популістам, які кажуть, що Європа нам не допомагає.

Високий представник з питань зовнішньої політики та безпеки ЄС Федеріка Могеріні зазначила, що за понад чотири роки ЄС у вигляді грантів і кредитів виділив Україні майже 13 млрд євро. Найбільший «споживач» європейської допомоги – інфраструктурний сектор: це проекти розвитку муніципальної та соціальної інфраструктури (нові ЦНАПи, ФАПи, школи, садочки), підтримка впровадження Транспортної стратегії на 65 млн євро. Другий найбільший сектор допомоги – енергетичний, в якому ЄС продовжує допомагати в реалізації Енергетичної стратегії України на 45 млн євро. Ця реформа дасть змогу кожному українцю вибрати постачальника послуг та економити завдяки лічильникам, утепленню будинків і енергоощадним технологіям.

Уже до кінця цього року Україна може отримати перший транш нового, четвертого пакету макрофінансової до-

Христина Зеленюк,
міжнародний
оглядач

ЕКОНОМІКА

Вільна торгівля з ЄС

Український бізнес отримав преференційний доступ до ринку ЄС, а це понад

500
млн
споживачів

Майже
14
тис.

українських компаній експортують свою продукцію в країни ЄС

Експорт до ЄС склав

9,79
млрд євро
(42,1% загального експорту України), збільшившись у 1-му півріччі 2018 року на 19,2%

Україна впровадила
12 553
національні стандарти на основі міжнародних і європейських

EU4Business

У межах програми EU4Business українські компанії отримали кредити на

40
млн євро

По всій Україні діють 15 центрів підтримки бізнесу в межах програми EU4Business

Енергетика та енергоефективність

ЄС надав на підтримку Фонду енергоефективності

50
млн євро
і готовий виділити ще 54 млн євро

В Україні було розроблено нове енергетичне законодавство та запроваджено незалежний енергетичний регулятор. Україна має намір та потенціал приєднатися до Енергетичного союзу ЄС

ЄІВ/ЄБРР надали кредит у розмірі 300 млн євро на модернізацію газотранспортної системи України

СУСПІЛЬСТВО

Освіта і наука

У межах програми Erasmus+ відбулося

7200
академічних обмінів

6500
випускників і молодих працівників з України взяли участь у спільних проектах Erasmus+ для молоді

41
проект «Жан Моне» реалізовується в 24 закладах вищої освіти і 6 громадських організаціях

774
школи

беруть участь у проекті Erasmus+ eTwinning

ЄС виділив грант у розмірі

15,9
млн євро
на зміцнення спроможності 120 українських організацій

Horizon 2020

У межах програми Horizon 2020 з 2015 року підтримано 97 пропозицій за 121 заявою на суму

17,88
млн євро

У межах проекту InnoFin виділено 37 млн євро на фінансування інновацій в аграрному секторі та

50
млн євро – для інноваційного малого та середнього бізнесу

УРЯДУВАННЯ

Децентралізація

Створена
831
об'єднана територіальна громада (ОТГ)

Створено 24 регіональні центри розвитку місцевого самоврядування

Запущено
45
стаціонарних і мобільних центрів надання адміністративних послуг

Проведено понад 4 тис тренінгів

Верховенство права

Створено
4
антикорупційні органи

Національне антикорупційне бюро України розпочало 600 розслідувань

Спеціалізована антикорупційна прокуратура спрямувала до суду

135
справ стосовно топ-корупціонерів

ЄС підтримує створення Антикорупційного суду

Здійснено переваження Верховного Суду:

120
нових суддів обрано відкритим конкурсом, оновлено 96% складу суду, 25% нових суддів обрано поза межами судової системи

Реформа державного управління

Оновлено структуру

10
пілотних міністерств і двох адміністративних органів

Упроваджено онлайн-систему подання заявок career.gov.ua

Набрано
300
нових спеціалістів після розгляду
18 000
заявок

Запущено новий портал відкритих даних data.gov.ua

ДЕРЕГУЛЯЦІЯ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА

Малий та середній бізнес – це рушійна сила майбутнього нашої економіки. Наведемо приклад. Один чоловік, який переїхав із окупованої території на підконтрольну Україні, втратив усе. У нього є сім'я, онуки. І от він вирішив розводити курей. Спершу позичив гроші, вклав, почав трохи торгувати. Потім побачив, що бізнес рухається непогано, треба збільшувати обсяги. Він прочитав про урядові програми за підтримки ЄС, звернувся і отримав допомогу. Сьогодні він забезпечує не лише себе, а й надає людям робочі місця. Такі приклади непоодинокі. Головне, що держава розуміє – треба підтримувати підприємців, як коштами, так і навчанням, спрощенням процедур відкриття бізнесу, прозорим оподаткуванням тощо. Важливо, що таке рішення – про підтримку – прийнято на державному рівні. Уряд ухвалив Стратегію розвитку малого й середнього підприємництва в Україні до 2020 року. Мінекономрозвитку створює Офіс розвитку малого і середнього підприємства, це буде консультативно-дорадчий орган при міністерстві. Зі свого боку, Офіс просування експорту – ще один консультативно-дорадчий орган Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, який було створено як “єдине вікно” допомоги українським експортерам заради доступу до зовнішніх ринків. Також є проекти, які підтримують підприємців і надають допомогу, серед них – COSME, Horizon 2020, EU4Business.

COSME

Офіційний портал Програми Європейського Союзу з підтримки малого й середнього бізнесу в Україні (cosme.me.gov.ua). На порталі інформація для малого та середнього підприємства щодо можливостей виходу на нові ринки та обміну досвідом з країнами ЄС. Бюджет програми COSME до 2020 року – 2,3 млрд євро. Українські підприємці можуть брати участь у проектах програми на загальну суму 900 млн євро.

COSME надає можливості:

- вийти на ринок ЄС і ринки партнерів програми (через Європейську мережу підприємств – Europe Enterprise Network);
- отримати легкий доступ до інформації щодо ведення підприємницької діяльності (через онлайн-портали Your Europe business portal, Trade helpdesk, European cluster collaboration platform);
- пройти бізнес-стажування за кордоном на реальному підприємстві (обмін досвідом за допомогою програми Erasmus+ для молодих підприємців);
- узяти участь у спеціальних конкурсах для органів державної влади, які формують і реалізують євроінтеграційну політику, з метою забезпечення кращого бізнес-клімату в країні.

Horizon 2020

Найбільша програма Європейського Союзу з фінансування (h2020.com.ua). Це підтримка малого й середнього підприємництва в отриманні фінансування для реалізації ризикових інноваційних ідей з високим ринковим потенціалом.

Підтримка полягає у:

- наданні консультацій щодо отримання фінансування;
- супроводженні підприємства після одержання грантових коштів для отримання нового фінансування;
- сприянні просуванню розробленої продукції;
- популяризації цього фінансового інструменту.

Наразі вже 8 інноваційних підприємств України отримали гранти в розмірі до 50 тис. євро на загальну суму 400 тис. євро.

EU4Business

Портал ініціативи, спрямованої на поліпшення бізнес-клімату в країні (eu4business.eu/uk/ukraine). EU4Business підтримує підприємства малого й середнього бізнесу. Загальний активний портфель підтримки ЄС у межах ініціативи EU4Business становить майже 320 млн євро, які допомогли додатково залучити понад 1,96 млрд євро у вигляді кредитів, наданих банками-партнерами для підприємців у регіоні.

EU4Business надає

можливості:

- доступ до фінансування: кредити в національній валюті, фінансування інвестицій, пов'язаних з експортом, фінансування заходів щодо адаптації до стандартів ЄС, фінансова підтримка жінок-підприємниць і стартапів;
- доступ до ринків: проведення бізнес-консультацій і тренінгів з експорту, створення можливостей для налагодження зв'язків, організація торгових делегацій до ринків ЄС;
- знання: надання консультативних послуг, консалтингової та технічної підтримки, проведення спеціалізованих тренінгів для розвитку навичок.

ІСТОРІЇ УСПІХУ

Укrajнська ферма Bester, яка експортує ікру осетра та стерляді українського виробництва, – один з прикладів перспективного просування національного продукту в Європі.

Виробництво делікатесу налагоджено на великих рибних фермах у Київській області. Ін-

виступати в бізнес фермеру Антону Яременку довелося чимало, та його продукція зацікавила світовий ринок. Для того щоб виготовляти якісну ікру, він побудував сучасний цех, а європейська сертифікація дала змогу продавати її у Франції та Іспанії. І зупинитися на цьому виробник не планує.

Завоювати європейський ринок вдалося і черкаському підприємству з виготовлення меблів Fabrikant. Виробник

На експорт потрапляє більша частина новорічних прикрас, виготовлених на Клавдівській фабриці ялинкових іграшок

для столичної дизайнерської студії створює меблі, які експортуються в 11 країн ЄС. А нещодавно Fabrikant став працювати на німецькому ринку вже під власним брендом. Для нього підпри-

емство виготовляє п'ять моделей ліжок з різної деревини українського походження. Наразі компанія Fabrikant все ще невелика – в ній працює приблизно 40 осіб. Співзасновник Євгеній Черней радить іншим не боятися зробити крок до європейських ринків, модернізації виробництва й збільшення продажів.

У Німеччину, Литву, Велику Британію, Італію та інші країни експортується значна частина новорічних прикрас, виготовлених на Клавдівській фабриці ялинкових іграшок. У Німеччині й Литві фабрика навіть відкрила свої представництва. Однак наразі українське виробництво все ще шукає свою нішу на

Завоювати європейський ринок вдалося і черкаському підприємству з виготовлення меблів Fabrikant

європейських ринках – Клавдівська фабрика виготовляє за рік не так багато продукції. Проте в цьому й полягає її особливість – кожна ялинкова іграшка зроблена ручним способом і є неповторною.

Виробництво делікатесу налагоджено на невеликих рибних фермах у Київській області

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, ЯКІ НАДАЄ ЄС

Європейська інтеграція України стосується також царини вищої освіти. У межах програми ЄС Erasmus+ українські студенти мають змогу навчатися в освітніх закладах європейських країн, брати участь у спільних міжнародних проектах, а викладачі – працювати або стажуватися в країнах ЄС, знайомитися з новими методами роботи та підвищувати кваліфікацію. Цьогоріч 41 стипендіат з різних міст України – Києва, Львова, Вінниці, Харкова та Одеси – навчатиметься разом із 1640 іншими студентами-стипендіатами з інших країн світу.

За 2015–2017 роки в межах програми здійснено понад 7200 академічних обмінів: з них 5270 – з України до Європи та 1960 – з Європи до України. Згідно з правилами програми Erasmus+, магістри навчатимуться в університетах мінімум двох різних країн Європи; крім дисциплін спеціальностей, що вони обрали, стипендіати вивчатимуть мови й культуру країн перебування. Цьогоріч найбільший попит в українських студентів мали такі напрями: європейська політика та суспільство, інновації та електронне управління в державному секторі, глобальні ринки, нанотехнології, європейські літератур-

ні культури. З 2014 року за програмами ступеневої мобільності вже навчаються 200 стипендіатів з України: 187 магістрантів та 13 аспірантів.

Микола Гнатюк, експерт Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції, проекту Association4U та кафедри «Жан Моне»

«Завдяки можливостям європейських програм український освітній простір стає більш відкритим. Студенти мають змогу півроку навчатися в університетах європейських країн. І вони не лише набувають там досвіду. Це сприяє відкритості університетських програм, розширенню нових контактів. Студенти спостерігають за процесом навчання в інших країнах і вже в Україні ініціюють зміни. Це процес трансформації підходу до освіти в Україні. До того ж завдяки вимогам до академічних показників і до рівня володіння англійською мовою програми доступні для кожного студента. Між іншим, українці мають досить високі бали в європейських вишах. З іншого боку, завдяки таким можливостям в Україну приїздять іноземні студенти. І це є додатковим досвідом для українських

викладачів – спостерігати, як працюють європейські студенти, які в них запити. Це також впливає на освітній процес загалом.

Ще одна складова таких програм – обмін викладачами. Вони мають змогу не лише побачити, як працюють європейські колеги, а й прочитати свої лекції студентам у навчальних закладах за кордоном. Зазвичай такі викладачі повертаються з новою програмою та ідеями, що підвищує рівень курсів до європейського.

Розбудова українських університетів за підтримки ЄС, приміром, спільних міжнародних програм, які видають подвійний диплом, – також важлива складова таких програм. Українські студенти мають змогу навчатися як у себе на Батьківщині, так і в іншій країні, отримати диплом українського та європейського освітніх закладів».

У суспільстві побутує думка, що реформи, які проводяться задля вступу до ЄС, вимагають закриття шкіл. Ми попросили радницю Міністра освіти і науки Іванну Коберник прокоментувати, чи насправді це так.

«Реформа освіти і закриття шкіл жодним чином не пов'язані. Ці заклади закриваються лише з однієї причини – у школі надто мало дітей. Однак рішення щодо закриття ухвалює місцева влада, яка, власне, й фінансує утримання шкіл на своїй території. Водночас, є статистика результатів ЗНО – учні сільських малокомплектних шкіл (тих, в яких мало учнів) у кілька разів (у випадку з англійською мовою – в десять разів) гірше складають тести ЗНО, ніж учні міських шкіл. У маленькій школі, на жаль, неможливо якісно організувати навчання дітей, особливо старших класів, бо немає обладнаних лабораторій, висококваліфікованих учителів – вони надають перевагу викладати в більших школах з ліпшими умовами. Тому нерідко в сільських закладах один учитель може викладати до п'яти предметів, що погано позначається на якості освіти дітей. У зв'язку з цим, з 2015 року Уряд додатково фінансує створення опорних шкіл – якіс-

но обладнаних, де є можливість створити належні умови для отримання повноцінної освіти. У Законі України «Про освіту» зазначено: початкова школа (1–4 клас) має бути в кожному селі. Якщо дітей мало, то, починаючи з 5 класу, дітей можуть довозити до опорної школи шкільним автобусом – їх закупівлю також фінансує Уряд окремою програмою. Проте рішення щодо створення опорної школи має ухвалити місцева влада. Якщо вона хоче зберегти школу незалежно від кількості дітей і має кошти фінансувати утримання цього закладу – то її право. Однак не завжди це на користь дітей, бо позбавляє їх можливостей соціалізації, а також отримання якісної освіти. Адаже в опорній школі може бути і вибір профілю навчання, і додаткові гуртки та секції, висококваліфіковані вчителі, більші можливості для розвитку, ніж в малокомплектній школі, де значна кількість грошей витрачається на утримання будівлі, а не на освіту дітей».

Erasmus+

Erasmus+ – це програма обміну студентів, викладачів, науковців країн Європейського Союзу, Ісландії, Ліхтенштейну, Македонії, Норвегії, Туреччини та ще 150 країн-партнерів, зокрема, й України.

За цією програмою можна навчатися, проходити стажування чи викладати в іншій країні-учасниці. Терміни навчання і стажування – від трьох місяців до одного року. Програма діятиме до 2020 року.

Erasmus+ реалізується за п'ятьма напрямками:

1

Індивідуальна навчальна мобільність – обмін студентами, викладачами, вчителями, тренерами, молодіжними працівниками, працівниками вишів і громадських організацій для навчання або отримання досвіду роботи в іншій країні.

2

Проекти співпраці – орієнтовані на розвиток співробітництва навчаль-

них закладів і організацій з країн – членів Erasmus+. Існують платформи інформаційно-технологічної підтримки, як-от eTwinning, Європейська платформа освіти дорослих, Європейський молодіжний портал. Вони пропонують віртуальне співробітництво, використання можливостей баз даних та інші онлайн-сервіси для вчителів, викладачів і практикантів у сфері шкільної освіти та для дорослих, а також для молодих людей, волонтерів, молодіжних працівників.

3

Підтримка реформ у сфері вищої освіти – модернізація вищої освіти, Болонський процес, розвиток і впровадження інструментів прозорості освіти, сприяння міжнародному діалогу в галузі освітньої політики.

4

Проекти «Жан Моне» – навчальні програми, присвячені Євросоюзу та євроінтеграційній тематиці. Гранти надають навчальним закладам та іншим організаціям, що

розробляють програми й проводять обміни студентами/учнями в межах цієї тематики.

5

Спорт – підтримка проектів, пов'язаних із розвитком спорту та проведенням спортивних заходів.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ І РЕФОРМА ДЕРЖСЛУЖБИ

Інвестиційний потенціал об'єднаної територіальної громади

Реформа органів державної влади в Україні розпочалася в 2014 році. Її основна функція – передати повноваження та фінанси від центру донизу. Такий підхід дає змогу впливати на життя громади й не чекати на рішення вгорі. Станом на вересень 2018 року в Україні вже створена 831 об'єднана територіальна громада (ОТГ). Завдяки децентралізації в місцевих бюджетах акумулюється певна кількість грошей за рахунок податків. Один з них – податок на доходи фізичних осіб, 60 % від якого залишається

в громаді. Проте ці кошти не зможуть вирішити всі проблеми ОТГ. Саме тому потрібно знайти нові способи заробітку – відкрити нові підприємства, шукати інвесторів чи брати участь у міжнародних програмах. Останні спрямовані на підтримку інфраструктурних проєктів, покращення послуг чи роботи освітнього сектора. Наприклад, за підтримки ЄС працює програма «U-LEAD з Європою», допомагаючи створювати Центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи) в ОТГ. Як розповідає менеджер проєктів USAID Марат Кюрчевський: «Громади отримали найважливіше – свободу ухвалення рішень, додаткові ресурси.

Вони відчули можливість керувати своїми бюджетами й робити щось реальне, те, що слугуватиме людям на місцях. Ця реформа важлива також і тим, що активізує людей. Влада прийшла до них ближче, тепер вони можуть з нею спілкуватися, долучатися до процесів у громаді та впливати на те, що відбувається».

Історія успіху:
Старобогородчанська ОТГ, Івано-Франківська область

Старобогородчанська об'єднана територіальна громада – невелика, складається лише з п'яти населених пунктів. Проте створена вона однією з перших в Івано-Франківській об-

© СТАРОБОГОРОДЧАНСЬКА ГРОМАДА

ласті в 2015 році. За ці три роки громаді вдалося реалізувати безліч успішних проєктів. Бюджет зріс удвічі – у 2018 році становить понад 30 млн грн. За роки існування ОТГ побудувала чотири цементно-бетонні дороги, придбала автомобіль швидкої допомоги, медичне обладнання, а наразі – розширює приміщення амбулаторії для створення

денного стаціонару. Окрім того, проведено енергозберігальну модернізацію будівлі школи, ремонт у навчально-виховному комплексі, народному домі та будинку культури. А ще в ОТГ створили пожежну бригаду. За підтримки програми «U-LEAD з Європою» в громаді відкрито ЦНАП, де надають майже сотню послуг для громадян. На території

ОТГ розташована сонячна електростанція, яка є одним з найбільших платників податків в місцевий бюджет, молокозавод і заклади торгівлі. Наразі в громаді розробляють генеральний план подальшого розвитку її території, впроваджують заходи з енергоефективності, планують далі розвивати інфраструктуру, почати сортування сміття тощо.

Костянтин Ващенко, Голова Національного агентства з питань державної служби України

«Для українців результат реформи державної служби полягає в тому, що процес надання послуг стане якіснішим, результативнішим, а корупційна складова – мінімізована. А ще в тому, щоб кожен громадянин, який звернувся до органів влади, бачив перед собою не чиновника, який від усього відгородився, а людину, яка розуміє, що її завдання – задоволення потреб людей, які до нього звернулися. Тобто це абсолютно змінене обличчя державної служби. Звісно, ми ще цього не досягли, але рухаємося у цьому напрямі й досить непогано.»

«За два з половиною роки дії Закону України «Про державну службу» в багатьох напрямках є прогрес. Наприклад, у кадрових питаннях. Ми запровадили

конкурсні процедури, які дають змогу кожному громадянину, який має бажання і компетенції, претендувати на будь-яку посаду, на яку оголошено конкурс. Важливо те, що оцінюється саме компетентність кандидата, а не його політичні, партійні симпатії, як було раніше. Зараз перевага віддається лідерам, кандидатам з добре розвиненим аналітичним мисленням, відповідальним, з гарними комунікаційними навичками. Ці конкурси відкриті для всіх, незалежно від того, працює кандидат на державній службі чи ні. Правила для всіх однакові. У такий спосіб ми забезпечуємо поступове оновлення органів влади завдяки новим людям.»

«Ми запроваджуємо нову модель управління людськими ресурсами в державній службі. Наприклад, робота держслужбовця оцінюється не за процесами та функціями, а за результатами, яких він досяг

персонально і як орган влади загалом. Це вимірюється якістю послуг, документів, які вони готують, відкритістю для суспільства тощо. Також ми змінили систему мотивації, зокрема, з фінансового боку. На відміну від того, як було раніше, гарантована заробітна плата стає більшою, ніж премії, що дає змогу держслужбовцям почуватися стабільно. Рівень заробітної плати також зріс. Він ще далекий від рівня європейських країн, але раніше в районах люди отримували зарплатню меншу, ніж мінімальна. І це сприятливі умови для корупції, а не для якісної роботи. Поступово впроваджуємо електронні сервіси для надання адміністративних послуг, тобто мінімізуємо корупційні ризики завдяки зменшенню безпосереднього контакту держслужбовця і громадянина, який звертається до органів влади.»

ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ І ВІДНОВЛЮВАНА ЕНЕРГЕТИКА

Досить скаржитися на високі тарифи – дійте!

За офіційними даними, в Україні в майже 80% житлового фонду потрібно провести теплодернізацію. Багатоповерхівки не ремонтувалися роками, а українці завжди були впевненими, що за все сплачено й ремонтувати будинок мусить ЖЕК. Сподіватися, що хтось прийде і за свій коштів установить новенький тепловий пункт у підвалі, замінить вікна й утеплить будинок зовні, марно. Насамперед, варто запам'ятати: енергоресурси не можуть коштувати дешево, тарифи зростатимуть, і будинок у будь-якому разі треба модернізувати. Якщо правильно теплодернізувати «хрущовку», платити за опалення можна в 7–8 разів менше! І що раніше ви це зробите, то більше заощадите. Державний Фонд енергоефективності, який має співфінансувати утеплення через дешеві кредити, все ще в стані формування. Проте всі інструменти, щоб уже почати діяти, держава надала. По-перше, унаслідок

децентралізації місцева влада отримала фінансову можливість надавати кошти на теплодернізацію. Якщо у вашому місті через місцеву програму компенсують 50% на енергоефективні заходи, гроші громади витрачають доцільно. Якщо таких програм немає – вимагайте від міс-

цевих депутатів та влади, щоб вони почали фінансувати модернізацію житлового фонду. Проте знову так – це не подарунок. Ви маєте самі зібрати, як мінімум, частину потрібної суми. По-друге, успішно діє закон, який дає змогу створювати ОСББ. Об'єднуйтеся із сусідами, створюйте юридичну особу, беріть кредити, шукайте енергосервісні компанії й доглядайте за своїм будин-

ком самостійно. Дах, підвал, стіни, під'їзд – це все ваша власність. Ні місто, ні ЖЕК не повинні за неї відповідати. По-третє, діє державна програма «Теплі кредити». ОСББ може отримати дешевий кредит і компенсацію від держави – приблизно 30% від вартості енергоефектив-

них заходів. Тобто частину коштів на теплодернізацію може дати місто, ще частину – держава через програму «Теплі кредити». Те, чого не вистачає, – мусите зібрати разом із сусідами або взяти кредит. А почати варто з найменшого – познайомитися з усіма сусідами, об'єднати, скільки сплатите за опалення, запросити енергоаудитора, який підрахує, скільки ви можете

заощадити. Коли матимете конкретні розрахунки, об'єднаєтеся із сусідами – діяти значно легше.

«Теплі кредити»

За допомогою цієї програми українці можуть отримати відшкодування з держбюджету частини кредиту при купівлі негазових (та неелектричних) котлів або енергоефективного обладнання чи матеріалів для будинку. За чотири роки цієї програмою скористалися понад 500 тисяч сімей. Енергоефективна модернізація дає їм змогу заощаджувати на комунальних послугах 20–50%. Особливо популярні «Теплі кредити» серед ОСББ – лише за три місяці 2018 року ними скористалися понад 1200 об'єднань. Як розповідає Тетяна Бойко, координатор житлово-комунальних і енергетичних програм громадянської мережі ОПОРА, програма «Теплі кредити» дуже ефективна. У 2018 році на неї було виділено 400 млн грн. Ці кошти закінчилися ще в червні, проте в жовтні Уряд ухвалив рішення про додаткове виділення ще 100 млн грн.

Що дасть кожному українцю приєднання країни до енергоринку ЄС?

Володимир Омельченко, директор енергетичних програм Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова

«Основні напрями у сфері енергетики – інтеграція української об'єднаної енергетичної системи з операторами енергетичної системи ЄС ENTSO-E та інтеграція газотранспортних мереж в систему ENTSO-G. Внаслідок цього експорт та імпорт електроенергії може зрости в декілька разів. Це дасть змогу Європі закуповувати у нас електроенергію за конкурентними цінами, а Україні – заробляти більше валютних коштів та наповнювати державний бюджет. Також інтеграція сприятиме стабілізації роботи

нашої системи в цілому. В разі дефіциту, він може покриватися за рахунок електроенергії з ЄС. Так знизиться ймовірність «віялових» або аварійних відключень. Норми ЄС передбачають, що основне завдання – захист прав споживачів. Тому інтеграція дасть змогу українським споживачам отримувати енергетичні ресурси за більш конкурентними цінами й у надійніший спосіб. Споживачі матимуть змогу обирати собі постачальника, який пропонує найліпші умови. Однак це може відбутися лише за імплементації цих правил.»